

Kinderen maken de stad -Johannus van Hoof, Tim Devos, Daan Van Tassel, Katelijne Wouters

Abstract

Kindvriendelijkheid staat als thema steeds sterker op de agenda in het debat en de beleidsvoering over kwalitatieve stedelijke ruimte. Sinds enkele jaren heeft het instrument van het ‘Speelweefsel-plan’ zich weten te ontwikkelen tot een belangrijk beleidsinstrument om de ruimtelijke noden van kinderen en jongeren een structurele positie in te laten nemen. Het valt echter te beargumenteren dat er naast de opmaak van een speelweefsel-plan als ‘losstaand’ instrument, vaak onvoldoende wordt ingezet op het sterker integreren en uitwisselen van knowhow rond het ruimtegebruik en de ruimtelijke noden van kinderen in ruimtelijke ontwikkelingsprocessen. In opdracht van de afdeling Jeugd van de stad Leuven voert het multidisciplinaire samenwerkingsverband tussen Endeavour, Expeditions, Eyckveld en Spaced, een onderzoek uit naar de mogelijkheden van een nieuw instrumentarium. Dit wordt gekoppeld aan het bouwen van een online kennis-platform, dat onder meer het ruimtegebruik van kinderen inzichtelijk maakt en daarmee toegankelijk voor een duurzame integratie binnen het beleid van de stad. In deze bijdrage presenteren we een eerste reflectie op dit lopende proces, waarbij casestudy onderzoek wordt ingezet om nieuwe tools en methodes te ontwikkelen, inspeland op een diversiteit aan probleemstellingen. Het instrumentarium dat eruit voortvloeit is dynamisch en ent zich op de dagdagelijkse beleidsuitvoering binnen het gehele stadsapparaat.

Kinderen maken de stad

Leuven als gangmaker voor een vernieuwend instrumentarium

Johannus van Hoof, Tim Devos, Daan Van Tassel, Katelijne Wouters

- Het systematisch aanwenden van de nodige knowhow over gedragspatronen van kinderen en jongeren in de stad is essentieel om te komen tot geslaagde ruimtelijke projecten.
- Een geijkte, locatie-gebonden/ context-specifieke set van methodieken op basis van cases, is een werkbare basis om een dynamisch speelweefsel uit te bouwen
- Een digitaal kennisplatform op stadsniveau biedt een concrete tool in functie van een geïntegreerde werking rond kinderen en jongeren over de beleidsdomeinen heen. Zulke tool kan ook breder worden ingezet.

--

Endeavour

Rijnkaai 37 - 7th floor - 2000 Antwerpen

jan@endeavours.eu

tim@endeavours.eu

Afdeling ruimtelijk en duurzaamheidsbeleid Leuven

Professor Van Overstraetenplein 1 - 3000 Leuven

Daan.VanTassel@leuven.be

Vleugel F

Brusselsestraat 61a - 3000 Leuven

Katelijne.Wouters@leuven.be

Kinderen maken de stad

Leuven als gangmaker voor een vernieuwend instrumentarium

Kindvriendelijkheid en Ruimte

Er heerst een steeds sterker besef dat het integreren van de nodige knowhow over gedragspatronen van de eindgebruiker essentieel is om te komen tot geslaagde ruimtelijke planningsprojecten en publieke ruimte-ontwikkelingen. Kindvriendelijke ruimte is een thema wat steeds sterker op de agenda staat, hoewel er te argumenteren valt dat de planningspraktijk historisch gezien weinig aandacht heeft geschonken aan gebruikers als kinderen en jongeren (Schwab, 2017). Kinderen beschikken in principe over afgebakende ‘rechten’ om zelfstandig ruimte te claimen en er zijn weinig duidelijke platformen om hun stem te laten gelden in het ruimtelijk debat (Vanderstede, 2007). Toch laten steeds meer (jonge) gezinnen de belangen van hun kinderen sterk doorwegen bij hun woonkeuze. Daarnaast benadrukt de literatuur dat kindvriendelijke publieke ruimte een positieve bijdrage kan leveren aan de gezondheid en de dagdagelijkse ontwikkeling van kinderen en jongeren (De Visscher en Reynaert, 2013). Keuzes die de kindvriendelijkheid negatief beïnvloeden leiden tot een verarming van de stedelijke context als geheel, en hebben een nefaste impact op de stedelijke levenskwaliteit. Onderzoek heeft ook aangetoond dat kinderen zorgen voor belangrijke verbindingen in het sociale weefsel op wijkniveau en daardoor sterk de sociale cohesie bepalen (Abraham, de Kleuver, van Soomeren, 2010).

De behoeften van kinderen worden haast altijd op de agenda gezet door volwassenen, wat uiteraard impliceert dat enkel een ‘volwassen’ interpretatie van de ervaring en het gedrag van kinderen wordt meegenomen, op basis van bijvoorbeeld observaties of intensieve luistermomenten. Het perspectief van waaruit kinderen en jongeren de ruimte ervaren is echter zeer verschillend van dat van een volwassenen en daarmee moeilijk te beredeneren en te voorspellen. Daarom start het inzichtelijk maken van hoe kinderen en jongeren hun dagdagelijkse leefomgeving ervaren bij het erkennen van deze doelgroepen als volwaardige ‘actor’ in ruimtelijke ontwikkelingstrajecten (De Visscher, Reynaert, & Bouverne 2012).

Kindvriendelijke ruimte kunnen we beginnen te begrijpen aan de hand van drie dimensies: beleefbaarheid, speelbaarheid en veiligheid (Vanderstede, 2007). De ruimte moet ‘beleefbaar’ zijn in die zin dat ze kinderen uitdaagt om te ontdekken, en moet kunnen verrassen. De ‘speelbaarheid’ van de ruimte is essentieel aangezien speelruimte een voornaamste stimulans vormt voor lichamelijke activiteit en daarmee een positieve bijdrage levert aan de fysieke ontwikkeling van kinderen (Sallis, Prochaska, Taylor, 2000; Ferreira, Et al, 2008; Hinkley, Crawford, Salmon, Okely, & Hesketh, 2008). Door te spelen ontwikkelen kinderen daarnaast hun motorische vaardigheden, en ontwikkelen ze sociaal cognitieve vaardigheden (Abraham, de Kleuver, van Soomeren, 2010). Kinderen zijn bijzonder creatief in het vinden van speelaanleidingen, daarom vormt ‘veiligheid’, zowel in voorziene als onvoorziene situaties een derde belangrijke dimensie. Enerzijds spelen kinderen intuïtief enkel op plekken waar ze zich veilig voelen. Anderzijds, moeten kinderen de kans hebben om beredeneerde risico’s te kunnen nemen in de publieke ruimte.

De leefwereld van kinderen is erg veranderlijk en fundamenteel verschillend voor verscheidene leeftijdscategorieën. Desondanks, is er een fundamenteel gebrek aan erkenning van de noodzaak aan

een specifiek ruimtelijk beleid voor jongeren (Moris, 2015). Jongeren die de publieke ruimte als ontmoetingsruimte gebruiken, worden steeds vaker als ongewenst bestempeld, wat vaak resulteert in een actief beleid om ‘hanggedrag’ tegen te gaan. Ook voor jongeren speelt de openbare ruimte echter een cruciale rol in het opdoen van ervaringen, het verbreden van hun leefwereld en het leren opzoeken van grenzen.

Kindvriendelijkheid en het planninginstrumentarium

De thema's beleefbaarheid, speelbaarheid en veiligheid binnen deze context worden vaak toegewezen aan de harde diensten. Toch baseren deze thema's zich, zeker in het geval van kinderen, ook op zachte data, data die voor de ruimtelijk planner in veel gevallen minder toegankelijk is. Hierdoor vraagt dit om een concrete relatie tussen de hardere en zachtere stedelijke diensten op basis van een heldere communicatieve structuur hiertussen. De ontwikkeling van kindvriendelijke ruimte als een multidisciplinair proces tussen verschillende diensten behoeft een nieuw instrumentarium, dat uitgaat van de verschillende kwaliteiten van individuele diensten en dit samen brengt binnen een heldere, door de verschillende diensten inzetbare “output”.

Een speelweefselplan is in zekere mate een voorbeeld van een dergelijke communicatieve structuur. Binnen dit beleidsinstrument wordt gepoogd een afspiegeling te maken van de gewenste op kinderen gerichte ruimte. Het klassieke speelweefselplan verbeeldt de op kinderen gerichte voorzieningen, voorzieningen die naast andere gebruikers ook op kinderen gericht zijn en de verbindingen hiertussen. Het opstellen van een dergelijk plan ontstaat vanuit een analyse van de bestaande structuur, sterke en zwakke elementen vormen de basis voor een actieplan en doelstellingen voor een ontwikkeling van de bestaande structuur tot een meer kind gericht weefsel. In veel gevallen ligt het zwaartepunt van een dergelijke analyse binnen het thema van verkeersveiligheid.

Het speelweefselplan is een beleidsinstrument wat ontstaat en acteert op de schaal van ruimtelijke planning. Het speelweefselplan heeft zeker zijn positie bewezen, maar blijft doorgaans een statisch instrument naar toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen en vooral naar ontwikkelingen binnen de eisen en wensen van kinderen en jongeren op de verschillende schaalniveaus. Niettemin wint het klassieke speelweefselplan, als antwoord op de vraag naar kindvriendelijke ruimte, aan slagkracht doordat het voorschriften en randvoorwaarden kwaliteitsvol en gedetailleerd beschrijft.

Kindvriendelijke ruimte speelt zich af binnen alle schaalniveaus, waarin kinderen en jongeren hun dagelijkse, wekelijkse en periodieke patronen maken. Binnen deze patronen raken zij aan zowel de woonstructuur, de mobiliteitsstructuur, groenstructuur, de sportstructuur als de culturele structuur. Hierdoor dient kindvriendelijkheid binnen alle schalen en deelstructuren zijn positie te verwerven en dient de koppeling hiertussen opgezocht te worden. Een verregaande uitwisseling van knowhow binnen en tussen beleidsniveaus, maakt verschillende perspectieven inzichtelijk en zorgt voor een verschuiving van besluitvorming op basis van enkel voorschriften naar besluitvorming op basis van gedeelde kennis. Op deze wijze relateert een dergelijk dynamisch speelweefselplan zich aan verschillende bestuursniveaus en deelstructuren, binnen zowel de opmaak van het speelweefselplan als de uitvoering hiervan. Dit maakt het mogelijk om ook zachte diensten door te laten wegen op planningsinstrumenten als inrichtingsplannen, stedenbouwkundige studies, RUP's, beeldkwaliteitsplannen en stedenbouwkundige verordeningen. Het ideale speelweefselplan zou

hierdoor doorwegen op de verschillende schaalniveaus, alle facetten hierbinnen en de overheidsdiensten welke verantwoordelijk zijn hiervoor. Dat vraagt om een andere vorm van een speelweefselplan zowel inhoudelijk als communicatief binnen de beleidsstructuur.

Een co-creatief actie-onderzoek in Leuven

In de stad Leuven staat het thema kindvriendelijkheid al geruime tijd met stip op de agenda, getuige het feit dat Leuven in 2016 het label ‘kindvriendelijke stad’ toegewezen kreeg en in 2017 de ‘prijs voor Jeugdstad van Vlaanderen in de wacht wist te slepen. Er werd een sterke stadsbrede visie ontwikkeld wat uitmondde in 9 doelstellingen rond kindvriendelijkheid als een transversaal stadsthema. Zo zet het in op de actieve rol van kinderen, het omgaan met kwetsbare groepen, preventie en hulpverlening, maar niet op zijn minst op infrastructuur op maat van kinderen en jongeren, als een fysiek weefsel van functies en de verbinding hiertussen en het functioneren hiervan.

Binnen dit kader schreef de afdeling Jeugd een opdracht uit voor de ontwikkeling van een dynamisch en innovatief speelweefselplan. De afdeling Ruimtelijk en Duurzaamheidsbeleid werd hier nauw bij betrokken, in de mate dat beide afdelingen sindsdien een tandem vormen om het proces te sturen. De opdracht werd toegewezen aan het multidisciplinaire samenwerkingsverband tussen Endeavour (sociaal-ruimtelijk onderzoek en innovatie), Expeditions (toegepaste antropologie), Eyckveld (omgevingspsychologie) en Spaced (digitale ontwikkeling). Aan de start van de opgave werd met een grote diversiteit aan stedelijke diensten de opdracht scherp gesteld als een ‘co-creatief actie-onderzoek’. De opgave werd met andere woorden aangepakt als een gedeeld leertraject, zowel met verschillende diensten als specifieke lokale stakeholders, waarbij casestudy onderzoek gericht wordt ingezet om te zoeken naar bruggen tussen bestaande vormen van expertise. Daarmee beogen we kennisuitwisseling tussen verschillende stedelijke diensten te stimuleren en samen nieuwe instrumenten en analyse-tools of methodes te ontwikkelen. Zo ambiëren we met dit traject ervoor te zorgen dat gespecialiseerde of lokale knowhow rond het ruimtegebruik en de ruimtelijke noden van kinderen en jongeren beter en gericht zijn weg vindt naar ruimtelijke ontwikkelingsprojecten en publieke ruimte opgaves.

De cases werden zorgvuldig gekozen om in te spelen op een diversiteit aan probleemstellingen, en tegelijkertijd instrumenten of procesaanpakken te ontwikkelen die zich enten op de dagdagelijkse beleidsuitvoering binnen het gehele stadsapparaat. Zo willen we met deze studie een belangrijke impuls geven om de werking van stedelijke diensten aangaande kind- en jeugdvriendelijkheid op elkaar af te stemmen en te stroomlijnen. Daarbij ligt er een sterke focus op het belang van sociaal ruimtelijke data als input voor duurzame ontwerpprocessen, en hoe deze uitgewisseld en structureel geïnventariseerd kan worden. Naast het bouwen aan een set instrumenten, wordt er daarom tegelijkertijd gewerkt aan de opbouw van een digitaal kennis-platform, dat onder meer het ruimtegebruik van kinderen op een locatie gebonden manier inzichtelijk maakt en daarmee toegankelijk voor een duurzame integratie binnen het beleid van de stad. Hieronder beschrijven we drie verschillende instrumenten die werden ontwikkeld aan de hand van drie uiteenlopende casestudies, alsook het concept en de doelstelling van het digitaal kennis-platform als overkoepelende tool.

Naar een geïntegreerd instrumentarium.

Het instrumentarium werd opgebouwd binnen casestudies, die ieder een bepaald aspect van het ruimtelijke jeugdbeleid vertolken en samen een stad brede tool box vormen. Binnen iedere case kwam hiermee een reële problematiek aan bod, welke aan de hand van een gelijktijdig ontwikkelende methode aangepakt werd. Hiermee levert iedere casestudy een bijdrage aan de onderliggende problematiek, een methode ontwikkeld tot instrument, de implementatie hiervan binnen de case en de reflectie hierop.

Case 1: Spel-in-kaart (Schorenschhof Willele)

Het sociale woningbouwcomplex het Schorenschhof gelegen in Willele is gebouwd in het einde van de jaren '70 en bestaat uit 12 appartementsgebouwen met in totaal 228 flats, waarbinnen een grote verscheidenheid aan gezinssamenstellingen leeft. De Leuvense sociale huisvestingsmaatschappij Dijledal plant vanaf 2018 een 4-jaar-durende renovatie. Dit renovatie traject vormt de aanleiding voor een kwalitatieve analyse van de buitenruimte vanuit het perspectief van het kind.

De collectieve ruimte buitenruimte binnen een project als het Schorenschhof vormt een belangrijk deel van de leefomgeving van de kinderen die hierbinnen of in de directe omgeving wonen. Om het perspectief van het kind niet enkel als eilanden in een project te integreren, maar een prominente plek te geven binnen het totaalconcept, ontbreekt op het moment de kennis van hoe kinderen verschillende ruimtelijke configuraties en de organisatie hiertussen op de verschillende schalen ervaren.

Deze kennis biedt mogelijkheden om op het kindgerichte eisen en wensen te formuleren welke zich richten en toe te passen zijn op het totale ontwerp van de betreffende ruimte. Deze inzichten geven nieuwe kansen voor de ontwikkeling van een vruchtbare symbiose tussen de verschillende gebruikers van deze collectieve ruimten.

Het instrument ontwikkeld binnen deze case bestaat uit een mapping techniek uitgevoerd als een spelvorm op maat van de kinderen. De spelvorm biedt de mogelijkheid om tijdelijk bestaande regels naar de hand te zetten en schept daarmee het juiste kader om de kinderen systematisch te bevragen op zowel de rationele als de intuïtieve benadering van de ruimte. De output van het instrument biedt inzichten in de handelingen die de kinderen maken in de ruimte en de afwegingen die zij hierbij maken. De output bestaat enerzijds uit “zachte data” kwaliteiten die de kinderen geven aan bestaande ruimtelijke configuraties en anderzijds een analyse van deze data verwerkt tot kwalitatieve aanbevelingen voor de toekomstige ontwikkeling van de ruimte. Hierbinnen ontstaat een verzameling van locatie gebonden kennis van het Schorenschhof, maar tegelijkertijd vallen er ook algemene lessen te trekken uit deze data die toepasbaar zijn elders binnen de stad.

Dit instrument vertrekt vanuit een multidisciplinaire samenwerking tussen diensten en de verschillende niveaus daarbinnen. De data voorkomend uit het spel heeft in potentie vele

toepassingen, voor zowel de “zachte” als “harde” diensten, de symbiose ontstaat vanuit de samenwerking vanuit het instrument. Een gezamenlijke analyse van de data waarbinnen elkaars expertise ingezet wordt maakt de verschillende perspectieven inzichtelijk en vormt een leertraject naar toekomstige gezamenlijke projecten, binnen of buiten het speelweefsel.

Case 2: Kindvriendelijkheids-schouw (centrale winkelassen)

De binnenstad van Leuven kent een aantal drukbezochte winkelassen, zoals de Diestsestraat, de Bondgenotenlaan en een deel van de Brusselsestraat. Deze worden gekenmerkt door een gemengd en intensief gebruik. Daarbij stelt de stad zich de vraag op welke manier ook dit soort grotere verbindingssassen, kindvriendelijker kunnen gemaakt worden, wat dat dan precies inhoudt, en aan welke kenmerken we de publieke ruimte daartoe moeten aftoetsen.

Daarom is er nood aan een methode om belangrijke verbindingssassen in het stedelijke weefsel op een eenduidige en tegelijkertijd efficiënte manier te scannen op fysieke kenmerken die bepalend zijn voor kindvriendelijkheid. We ontwikkelden een ‘scan’ of ‘schouw’ die eenvoudig uitvoerbaar is, waarbij de ruimtelijke kenmerken in kaart worden gebracht aan de hand van observaties, gestructureerd aan de hand van een eenduidige vragenlijst. De vragenlijst werd vormgegeven op basis van een aantal thema’s die teruggevonden werden in de literatuur. Ten eerste wordt er gescand op ‘veiligheid’: mogelijke conflicten tussen gebruik- en vervoersstromen, onleesbare of onduidelijke verkeerssituaties. Ten tweede wordt er gescand op aanleidingen voor ‘speelse interacties’: hoe prikkelt de ruimte nieuwsgierigheid, of stimuleert het de creativiteit van het kind. Zowel bestratingspatronen, meubilair en profilering kunnen hierin bepalend zijn. Een derde thematische laag zijn ‘natuurlijk elementen’, en in hoeverre kinderen daarmee in interactie kunnen gaan, wildernis kunnen ervaren, of het terrein zelf kunnen aanpassen. Ten slotte, omvat de methode een aantal vragen rond ‘identiteit en sociabiliteit’, waarbij ingezoomd wordt op activiteiten en verblijfsruimte voor verschillende leeftijdscategorieën, de mogelijkheid om je af te zonderen, of om relaties te leggen. Bij elk thema worden verschillende vragen gesteld die de schouwer moet beantwoorden wanneer hij de ruimte analyseert. De antwoorden op de vragen geven een beeld over de positieve en negatieve aspecten van de ruimte en kunnen uiteindelijk in kaart en met fotocollages worden gepresenteerd.

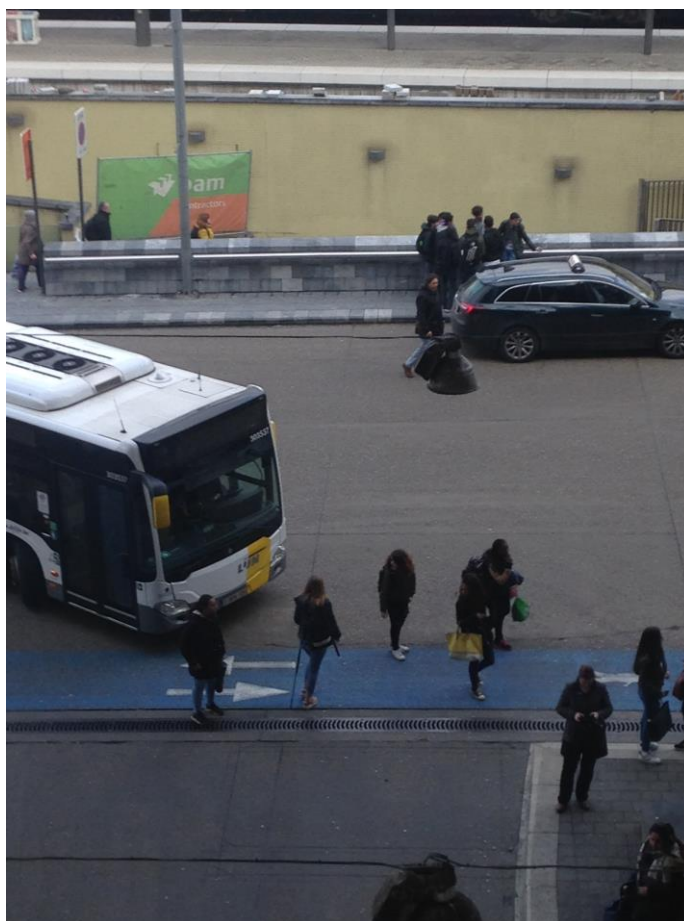
De scan is een manier om kindvriendelijkheid concreet en inzichtelijk te maken, en tegelijkertijd een ruimtelijke vertaalslag te maken door de elementen die bepalend zijn letterlijk in kaart te brengen. Daarmee ontstaat een leesbare en makkelijk uitwisselbare uitdrukkingsvorm die de brug wil slaan tussen knowhow over kindvriendelijkheid en ruimtelijke expertise, maar tegelijkertijd makkelijk uitvoerbaar is door verschillende diensten.

Case 3: Jeugd en dialoog (de stationsomgeving)

Het busstation aan het station van Leuven is een dagelijks knooppunt voor heel wat pendelaars en jongeren, die gebruik maken van het openbaar vervoer. Daarmee vormt een belangrijke ontmoetingsplek voor vele schoolgaande jongeren in de regio. Het busstation vervult hierdoor niet enkel de functie van transitie ruimte, maar dient tevens ook als verblijfsruimte, een functie waarop het busstation op deze schaal niet voorzien is. Door hun grote aantal en overheersende aanwezigheid, hinderen de jongeren vaak het busverkeer en zorgen ze voor een onveilig gevoel bij andere gebruikers van het busstation. Deze ruimtelijke druk zorgt voor sociale spanningen er ontstaat een opruiende sfeer tussen de jongeren onderling en/of met handhavende diensten. Het aantal incidenten is de laatste jaren stijgende.

Binnen het stationsgebied zijn vele stedelijke diensten en partners actief. Deze diensten acteren hier allen vanuit een eigen praktijk en hebben allen een eigen opvatting rond de problematiek. Er lijkt nood te zijn aan een heldere overview, waarin zowel de sociale als de onderliggende ruimtelijke aspecten aan de orde komen.

Binnen deze case wordt door middel van bilaterale interviews een kaart ontwikkeld, die als basis kan dienen voor dialoog, het formuleren van een gezamenlijke probleemstelling en een gezamenlijke aanpak. Door interviews met stadsdiensten, eigen observaties en gesprekken met jongeren te combineren op een kaart, onderscheid te maken tussen de typerende en wederkerende voorbeelden, kan een plek vol spanning worden samengevat. Deze samenvatting, vormt dan, in een workshop, enerzijds de basis voor verder gesprek, een logboek voor verhalen en spanningen, als ook de aanzet voor oplossingsgericht denken.

Het instrument wat deze case voorbrengt, tracht de juiste voorwaarden te generen voor complexe (tijdelijke) samenwerkingsvormen tussen verschillende diensten en partners. Het relateren van de problematiek aan de ruimtelijke context, geeft een concreet kader aan de case en relateert verschillende actoren aan elkaar. Het inzichtelijk maken van de individuele opvattingen en belangen, binnen dit overzichtelijk kader, van een betreffende problematiek, vormt de basis voor een sterke coalitie, een overzicht van de kwaliteiten binnen deze coalitie en algemene focus naar het vervolgtraject.

Case 4: Digitaal platform

Naast het ontwikkelen van specifieke analyse-instrumenten werd ervan bij het begin van de opgave beslist om te werken aan een digitaal kennisplatform om kennis toegankelijk te maken en uitwisseling tussen de verschillende diensten van de stad te stimuleren. Dit gebeurde in samenwerking met digitaal ontwikkelingsbureau Spaced. Het onderzoekstraject en de uitwerking van dit platform verlopen in parallel waardoor onderzoeksresultaten onmiddellijk op het platform verwerkt konden worden, om zo op een iteratieve en interdisciplinaire manier het platform uit te bouwen en te testen.

Het platform laat toe om 'zachte data' uit observaties en interviews of vanuit knowhow van lokale terreinwerkers op een eenvoudige manier ruimtelijk in kaart te brengen, te groeperen, thematiseren en deelbaar te maken. Op deze manier wil het platform ervoor zorgen dat de knowhow over kindvriendelijkheid consequent wordt geïnventariseerd, en verruimt, om zo sterker ruimtelijke planvorming of ruimtelijk beleid te kunnen beïnvloeden. Met dit kennisplatform beoogt Leuven om op

stadsniveau een concrete tool op te zetten in functie van een geïntegreerde werking rond kinderen en jongeren, over de beleidsdomeinen heen. Hiermee wordt niet enkel het jeugdbeleid sterker geïntegreerd binnen het beleid van de verschillende diensten, maar wordt er een hefboom gecreëerd voor duurzame, stadsbrede uitwisseling van kennis, die bijdraagt aan het maken van stedelijke ruimte. Gaandeweg doorheen het proces groeide ook steeds sterker het besef dat de tool verder kan uitgebouwd worden en ook breder kan worden ingezet, om allerhande vormen van ‘zachte’ data te capteren en delen.

Een aantal eerste reflecties

De studie zelf is nog volop bezig en ook het instrumentarium heeft zijn definitieve vorm nog niet bereikt. Toch kunnen er gaandeweg dit traject wel de eerste reflecties gemaakt worden. Het belang van kinderen en jongeren binnen het stedelijk leven heeft de laatste jaren steeds meer erkenning gekregen binnen de verschillende beleidsniveaus. Om hier gehoor aan te kunnen geven, dienen we kinderen en jongeren te erkennen als volwaardig burger. Om de eisen en wensen van deze burgers te kunnen betrekken binnen het proces van stedelijke ontwikkeling, ontstaat er een nood aan een gevarieerd instrumentarium op maat van kinderen en jongeren. Kindvriendelijkheid vereist een dynamische wisselwerking binnen en tussen schaalniveaus, stedelijke diensten en bestuursniveaus en daarmee eerder een dynamisch dan een statisch plan, waar het klassieke speelweefsel plan voor staat. Binnen nieuw gevormde coalities kan gezocht worden naar de nodige knowhow over gedragspatronen van kinderen en jongeren in de stad en op een duurzame manier ingezet worden binnen de planningspraktijk. Gedurende deze leertrajecten, cases, ontstaan nieuwe samenwerkingsvormen waar er gelijktijdig zowel project specifieke kennis opgebouwd wordt, als algemene kennis bruikbaar voor toekomstige projecten. Het “speelweefselplan” wat zich opbouwt door, het ontwikkelde instrumentarium toe te passen op (toekomstige) cases, manifesteert zich in dit geval als uitwisselbare kennis, gebundeld op een interactief platform. Dit platform voorziet niet meer enkel in voorschriften, maar voorziet in kennis en kennisuitwisseling en tracht hiermee een “reflex” in te bouwen om kindvriendelijke ruimte een duurzame plek te laten verwerven binnen het proces van het ontwikkelen van stedelijke ruimte. Waar kinderen een verbinding vormen binnen het stedelijk leven, heeft het speelweefselplan, beschreven als hierboven, de potentie verschillende beleidsdomeinen te verbinden ten gunste van het speelweefselplan, maar wanneer breder ingezet ook daar buiten.

Referenties

Abraham M, Kleuver J de, Soomeren P van. 2010, *Buurtfunctie terug naar de speeltuin. Onderzoek onder leden en niet-leden van NUSO*. DSP-groep, Amsterdam

De Visscher S. en Reynaert D. 2013, *Kinderen en jongeren als medeburgers in een duurzame en leefbare stad*. HoGent, Gent

Ferreira I, Horst van der K, Wendel-Vos W, Kremers S, Lenthe FJ van, Brug J. 2007, *Environmental correlates of physical activity in youth - a review and update*. Obesity Reviews

Moris, M. ; Loopmans, M. 2015, Jongeren in de publieke ruimte; Onderzoek naar lokale perspectieven. Uit de marge & CERA

Reynaert , De Visscher, & Bouverne-De Bie, 2012, *Kinderrechten als referentiekader voor « kindvriendelijkheid » : opvattingen en discussie* Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten. Larcier, Brussel

Sallis JF, Prochaska JJ, Taylor WC. 2000, *A review of correlates of physical activity of children and adolescents*. Medicine and Science in Sports and Exercise;

Vanderstede W. 2007, *Kind & ruimte: kindgerichte planning van publieke ruimte*. Die Keure, Brugge